

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ”
(для спеціалістів, магістрів)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2010

Підготовлено доцентом кафедри фінансів і статистики
С. Г. Шклярюком

Затверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 11 від 16.02.06)

Перезатверджено на засіданні кафедри фінансів і статистики
(протокол № 12 від 25.02.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Шклярук С. Г. Навчальна програма дисципліни “Проектне фінансування” (для спеціалістів, магістрів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2010. — 28 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, тематичний план, зміст дисципліни “Проектне фінансування”, зміст самостійної роботи, вказівки до виконання контрольної роботи, теми контрольних (курсівих) робіт, питання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2010
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2010

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Проектне фінансування належить до найважливіших навчальних фінансових дисциплін, вивчення яких сприятиме опануванню механізмів залучення проектних ресурсів.

Оволодіння методами, механізмами та інструментами залучення необхідних фінансових ресурсів і фінансування різних проектів є невіддільним елементом підготовки висококваліфікованих фінансистів, економістів, менеджерів, маркетологів, підприємців, бухгалтерів.

Мета вивчення дисципліни — опанувати методи, механізми та інструменти фінансування різних проектів із різних фінансових джерел, а також сформувати практичні навички з оцінювання ефективності проектів і фінансового стану компаній задля з'ясування можливостей фінансування інвестиційних, інноваційних та інших проектів.

Завдання дисципліни:

- засвоєння методів, способів, механізмів та інструментів фінансових ресурсів для фінансування різних проектів з різних можливих джерел;
- ознайомлення з методами і способами оцінювання проектів і програм з метою їх фінансування;
- опанування методів проектного аналізу і оцінювання кредитоспроможності позичальника проектних коштів;
- опанування методів і способів аналізу альтернативних джерел проектного фінансування і прийняття рішень щодо їх вибору;
- ознайомлення з роллю міжнародних фінансових установ у проектному фінансуванні та опанування методів залучення фінансових ресурсів через міжнародні ринки;
- формування навичок оцінки фінансових ринків і визначення проектних ризиків, які супроводжують проектне фінансування, а також методів і способів їх страхування і хеджування.

Студенти повинні усвідомити, що ефективність залучення проектних ресурсів залежить як від макро-, так і мікрочинників.

У результаті вивчення курсу студенти повинні знати:

- поняття “проект” і види проектів, поняття “проектне фінансування”, “учасники проекту”, “життєвий цикл проекту” і його визначення, поняття “грошовий потік” і його визначення;

- основні джерела фінансування проектів і способи їх залучення;
- методологію альтернативного аналізу джерел фінансування і кредитного аналізу позичальника проектних ресурсів;
- основні вимоги до структури проекту і принципи розробки техніко-економічного обґрунтування;
- методологію фінансового і комерційного аналізу проектів;
- механізм випуску цінних паперів — акцій і облігацій;
- механізм обґрунтування фінансування проектів за допомогою лізингу;
- механізми іпотечного фінансування проектів;
- механізми та інструменти залучення проектних ресурсів через міжнародні фінансові ринки;
- способи та інструменти зниження проектних ризиків і вміти їх виявляти.

Змістові модулі. Для вивчення дисципліни “Проектне фінансування” розроблені такі модулі.

Модуль 1. “Методологічні засади розрахунку і оцінки проектів щодо їх ефективності та доцільності фінансування” передбачає розкриття цілей і завдань вивчення дисципліни “Проектне фінансування”, змісту понять, типів і джерел проектного фінансування; методологічні засади альтернативного аналізу джерел фінансування; загальні вимоги до підготовки проектів для розгляду, аналізу та прийняття рішення про фінансування; вимоги до екологічної оцінки проектів з метою прийняття рішення про їх фінансування.

Модуль 2. “Методи і способи проектного фінансування” розкриває механізми фінансування проектів за допомогою банківських кредитів, випуску боргових зобов’язань у вигляді облігацій, емісії акцій, лізингу, через механізми міжнародних ринків, а також розкриває механізми іпотечного фінансування, визначення проектних ризиків і методи їх зменшення.

Міжпредметні зв’язки. Дисципліна “Проектне фінансування” тісно пов’язана з такими фінансовими дисциплінами, як “Фінанси”, “Гроші та кредит”, “Інвестування”, “Розрахунок і аналіз інвестиційного проекту”, “Ринок фінансових послуг”, “Корпоративні фінанси”, “Банківський менеджмент”, “Ринок цінних паперів”,

“Фондовий ринок”, “Цінні папери”, “Міжнародні фінанси”, “Валютне регулювання”, “Міжнародні розрахунки і валютні операції”, “Страховий менеджмент”, “Фінансовий аналіз” та ін.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ

До іспиту (заліку) допускаються студенти, які виконали контрольні завдання у вигляді реферату або курсової роботи, отримали позитивну оцінку і захистили їх, а також виконали поточний план навчання – брали активну участь у семінарських заняттях, отримали позитивну оцінку зі зрізу знань тощо.

На іспиті студент повинен відповісти на три питання білета і додаткові запитання екзаменатора. Студент отримує оцінку “відмінно” у разі правильної відповіді на всі питання білета і додаткові запитання викладача; “добре” – у разі повної відповіді на два питання білета і додаткове запитання; “задовільно” – у разі повної відповіді на одне питання білета і два додаткових запитання; “незадовільно”, якщо не відповів на обидва питання білета і додаткові запитання викладача.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН дисципліни

“ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми
1	2
	Змістовий модуль I. Методологічні засади розрахунку і оцінки проектів щодо їх ефективності та доцільності фінансування
1	Вступ. Цілі та завдання курсу “Проектне фінансування”
2	Поняття, типи і джерела проектного фінансування. Альтернативний аналіз джерел фінансування
3	Загальні вимоги до підготовки проектів для розгляду, аналізу та прийняття рішення про фінансування
4	Оцінка ефективності інвестиційних проектів з метою прийняття рішення про кредитування. Комерційна і фінансова оцінки. Прийняття рішення про фінансування проекту
5	Екологічна оцінка проектів з метою прийняття рішення про їх фінансування

1	2
6	Змістовий модуль II. Методи і способи проектного фінансування Проектне фінансування – спеціалізований вид банківської діяльності
7	Фондовий ринок як механізм залучення фінансових ресурсів. Фінансування проектів за допомогою емісії облігацій
8	Фондовий ринок як механізм залучення фінансових ресурсів. Фінансування проектів за допомогою емісії акцій
9	Іпотечне кредитування як механізм фінансування житлових та інших проектів
10	Лізинг як механізм фінансування інвестиційних проектів
11	Кредитування проектів міжнародними фінансовими установами. Кредитні лінії
12	Ризики проектного фінансування і механізми та інструменти їх зменшення
Разом годин: 108	

ЗМІСТ
дисципліни
“ПРОЕКТНЕ ФІНАНСУВАННЯ”

Змістовий модуль I. Методологічні засади розрахунку і оцінки проектів щодо їх ефективності та доцільності фінансування

Тема 1. Вступ. Цілі та завдання курсу “Проектне фінансування”

Цілі та завдання курсу “Проектне фінансування”, його місце в системі економічної підготовки національних кадрів. Зв’язок курсу з іншими економічними дисциплінами. Структура курсу. Види аудиторної та самостійної роботи студентів. Процедура перевірки знань. Вказівки до виконання контрольної роботи. Необхідні літературні джерела для самостійної роботи.

Література [1–38]

Тема 2. Поняття, типи і джерела проектного фінансування. Альтернативний аналіз джерел фінансування

Поняття “проект”. Види проектів: інвестиційні, інноваційні, екологічні, соціальні, державні програми і проекти, програми і

проекти органів самоврядування, інші проекти. Поняття “проектне фінансування”. Основні джерела і методи проектного фінансування. Власні кошти як джерела проектного фінансування. Внутрішні власні кошти: чистий прибуток, амортизаційні відрахування. Зовнішні власні (або залучені) кошти: емісія звичайних і привілейованих акцій, внесок інвесторів до статутного фонду. Запозичені кошти як джерела проектного фінансування: банківські кредити та кредити інших фінансово-кредитних установ; емісія облігацій як альтернативний банківській сфері спосіб запозичення проектних фінансових ресурсів; лізинг як механізм фінансування інвестицій; іпотечна система фінансування.

Альтернативний аналіз джерел проектного фінансування. Основні чинники впливу на вибір джерел фінансування проектів: вартість залучення кредитних коштів; термін залучення; доступність джерел фінансування; безпека джерел фінансування. Вплив ризиків, інфляції і нефінансових чинників на прийняття рішення про джерела фінансування.

Література [14; 16; 17; 19; 21; 24; 25]

Тема 3. Загальні вимоги до підготовки проектів для розгляду, аналізу та прийняття рішення про фінансування

Інтегрована система документації, яка використовується при проектуванні: поняття, основні вимоги.

Етапність попередньої оцінки проекту. Підготовка (збирання і верифікація) вихідних даних. Виконання попередніх розрахунків. Коригування або доповнення вихідних даних. Виконання остаточних розрахунків і розгорнутий аналіз отриманої інформації. Попередня оцінка життєздатності проекту. Аналіз структури проекту. Попередні техніко-економічні дослідження проекту. Аналіз загальної інформації за проектом: аналіз цілей і переваг проекту; основні параметри проекту; загальна інформація про підприємство, яке реалізує проект. Аналіз ринку. Аналіз технологічних можливостей підприємства, що реалізує проект. Аналіз розміщення підприємства і його матеріальних чинників. Аналіз трудових ресурсів. Аналіз термінів реалізації проекту. Аналіз урахування податків і відрахувань. Проблема точності розрахунків.

Література [13; 16; 17; 21; 23; 25]

Тема 4. Оцінка ефективності інвестиційних проектів з метою прийняття рішення про кредитування. Комерційна і фінансова оцінка. Прийняття рішення про фінансування проекту

Комерційна оцінка доцільності проекту. Оцінка руху грошових коштів. Визначення потоків грошових коштів за проектом. Альтернативні витрати, вартість капіталу і дохідність. Методи фінансово-економічної оцінки проектів за різними джерелами фінансування. Метод оцінки за обліковою дохідністю. Метод оцінки за періодом окупності. Метод оцінки за внутрішньою дохідністю. Метод оцінки за чистою приведеною вартістю. Метод оцінки за індексом прибутковості. Чиста приведена вартість і оцінка беззбитковості проекту. Порівняння методів оцінки за чистою приведеною вартістю і внутрішньою дохідністю. Проекти з різними термінами життя та їх оцінка. Оцінка ризику проекту і диверсифікація. Визначення позикової ставки за комерційним кредитом. Методи оцінки проектів в умовах невизначеності: метод скоригованої за ризиком ставки дисконтування; метод безризикового еквівалента; метод статистичного розподілу; імітаційні моделі. Вплив інфляції на грошові потоки та її врахування. Аналіз чутливості. Аналіз за допомогою дерева рішень.

Аналіз прогнозної фінансової документації. Фінансовий аналіз отриманих фінансових показників (розрахунок і аналіз фінансових коефіцієнтів). Порівняльний аналіз. Аналіз плану реалізації проекту. Вибір і організація фінансування проекту.

Література [16; 17; 21–23; 25; 27]

Тема 5. Екологічна оцінка проектів з метою прийняття рішення про їх фінансування

Вимоги до проектів щодо їх впливу на навколишнє середовище.

Класифікація проектів за екологічними ризиками. Категорії суб-проектів. Проекти, за якими відсутні ризики. Проекти з невеликим ризиком, який можна ліквідувати за рахунок невеликих вкладень. Проекти з великим ризиком, які потребують значних вкладень для захисту середовища. Проекти, які фінансові установи не рекомендують кредитувати.

Екологічні норми і нормативи. Оцінка відповідності екологічним нормативам. Екологічна експертиза. Вимоги на отримання дозво-

лів. Інші законодавчі вимоги. Екологічна експертиза проектів: рекомендована форма і структура звіту. Виконавчі висновки. Структура звіту.

Екологічний аудит: форма і структура звіту.

Література [21]

Змістовий модуль II. Методи і способи проектного фінансування

Тема 6. Проектне фінансування – спеціалізований вид банківської діяльності

Довгострокове банківське кредитування як база розвитку підприємств. Синдиковане кредитування виробничої сфери. Іпотечне кредитування.

Методи проектного фінансування в банківській сфері. Проектне фінансування без жодного регресу на позичальника. Проектне фінансування з повним регресом на позичальника. Проектне фінансування з обмеженим регресом на позичальника.

Контроль за виконанням кредитної угоди. Взаємовідносини кредитора і позичальника. Можливі кредитори і спонсори проектів.

Оцінка проектів банками і розробка пакетів забезпечення. Оцінка кредитоспроможності позичальника проектних ресурсів. Економічний аналіз проекту з метою банківського фінансування. Фінансовий аналіз проекту з урахуванням і без урахування зовнішнього фінансування. Аналіз прогнозних потоків готівки. Урахування чинників, пов'язаних з технічним середовищем. Урахування чинників, пов'язаних з економічним середовищем, урахування чинників, пов'язаних з екологічним середовищем.

Гарантії і кредитне забезпечення при банківському проектному фінансуванні. Поняття “гарантія”. Види гарантій і забезпечення. Основні вимоги до гарантій і забезпечення.

Література [1; 6–9; 12; 13; 16; 17; 19; 21; 38]

Тема 7. Фондовий ринок як механізм залучення фінансових ресурсів. Фінансування проектів за допомогою емісії облігацій

Емісія облігацій як альтернативний спосіб залучення проектних фінансових коштів щодо банківського кредитування. Корпоративні

облігації як інструменти проектного фінансування. Обґрунтування емісії облігації. Види облігацій та їх значення при визначенні вартості та ризиків проектного фінансування. Облігаційний контракт і його основні властивості: застереження про відзив і рефінансування; фонди погашення облігацій. Забезпечення випуску облігацій. Види забезпечення. Кредитний рейтинг емітента облігацій. Муніципальні облігації. Облігації під загальне застереження. Дохідні облігації (застраховані облігації і облігації рефінансування). Портфель облігацій і його управління.

Стратегія фінансування зобов'язань. Стратегія імунізації. Реструктуризація імунізованого портфеля облігацій. Побудова портфеля облігацій, який забезпечує потік зобов'язань. Дублювання грошових потоків. Комбінування імунізації і активних стратегій.

Література [5–7; 11; 14; 22–24; 33; 34; 37]

Тема 8. Фондовий ринок як механізм залучення фінансових ресурсів. Фінансування проектів за допомогою емісії акцій

Фінансування проектів за допомогою звичайних і привілейованих акцій. Обґрунтування емісії простих акцій. Аналіз доцільності емісії простих акцій. Оцінка інвестиційних якостей і привабливості простих акцій. Оцінка ризиків, пов'язаних із залученням коштів через емісію простих акцій. Обґрунтування емісії привілейованих акцій. Оцінка ризиків, пов'язаних з емісією привілейованих акцій. Оцінка чинників впливу на ефективність залучення коштів за допомогою акцій.

Ризики залучення проектних коштів через емісію акцій і методи їх зменшення.

Література [5–7; 11; 14; 22–24; 33; 34; 35; 37]

Тема 9. Іпотечне кредитування як механізм фінансування житлових та інших проектів

Поняття “іпотека” і “іпотечне кредитування”. Система іпотечного фінансування. Основний зміст іпотечного фінансування. Основні учасники іпотечного фінансування. Німецька і американська системи іпотечного фінансування. Іпотечні банки. Будівельно-ощадні житлові фінансові установи. Основні засади іпотечного кредитування. Види іпотечних кредитів. Структура іпотечного договору. Іпотечні

цінні папери і рефінансування. Іпотечні заставні листи, їх емісія і розміщення. Іпотечні облігації, їх емісія і розміщення. Іпотечні сертифікати. Порядок емісії іпотечних цінних паперів. Операції з іпотечними цінними паперами.

Умови іпотечного фінансування проектів будівництва. Процентні ставки та їх визначення. Оцінка застави надання кредиту (оцінка житла, землі).

Іпотечна система фінансування житла в Україні. Система іпотечного фінансування в Україні. Закон України “Про іпотеку” та інші закони, що регулюють іпотечне фінансування. Проблеми іпотечного фінансування в Україні.

Література [1; 3; 4; 6–9; 12; 19; 38]

Тема 10. Лізинг як механізм фінансування інвестиційних проектів

Застосування лізингу для залучення проектних ресурсів. Обґрунтування лізингового проекту. Види лізингового фінансування. Фінансування проектів за допомогою фінансового і оперативного лізингу. Фінансування проектів за допомогою зворотного лізингу. Міжнародний лізинг. Розрахунок і оцінка лізингового проекту. Лізингові платежі. Методи лізингових платежів і їх вплив на вартість лізингового проекту. Лізингові платежі за умов урахування зміни вартості грошей за часом. Розрахунок лізингових платежів з урахуванням залишкової вартості. Розрахунок лізингових платежів при їх сплаті на початку періоду. Стратегії лізингового фінансування та їх використання.

Альтернативний аналіз проектного фінансування — лізинг або банківський кредит.

Основні умови укладення міжнародних лізингових угод.

Література [1; 3; 4; 9; 10; 13; 16; 17; 19; 25; 28; 29; 31; 32; 38]

Тема 11. Кредитування проектів міжнародними фінансовими установами. Кредитні лінії

Міжнародні фінансові ринки як джерело проектного фінансування. Основні інструменти залучення фінансових ресурсів на міжнародних фінансових ринках і їх характеристики; єврокредити; євроакції; єврооблігації. Основні параметри і порівняльні характеристики цих інструментів. Механізм емісії і розміщення

європаперів на міжнародних фінансових ринках. Механізм випуску єврооблігацій. Витрати на емісію. Види єврооблігацій. Причини розвитку ринку єврооблігацій. Міжнародні кредитні послуги. “Класичні” кредитні послуги. Нові кредитні послуги. Ринок єврокредитів і євровалют. Номінальні та реальні процентні ставки та їх визначення. Види єврокредитів. Вартість єврокредитів. Ризики залучення проектних коштів через міжнародні фінансові ринки.

Структура інформації згідно з ЮНІДО, що використовується при дослідженні фінансової і економічної доцільності проекту.

Міжнародні кредитні лінії і кредитні організації та установи. Проектне фінансування за рахунок залучення коштів Світового банку реконструкції і розвитку, Європейського банку реконструкції і розвитку, інших міжнародних фінансово-кредитних установ. Основні вимоги міжнародних банківських установ до позичальників проектних ресурсів.

Література [16; 17; 19; 20; 23; 26; 36–38]

Тема 12. Ризики проектного фінансування і механізми та інструменти їх зменшення

Основні чинники впливу на ефективність проекту. Проектні ризики: поняття, види, класифікація. Ризики до реалізації проекту; ризики при реалізації проекту; ризики після реалізації проекту. Фінансові та ділові ризики. Адміністративні ризики (ризики управління). Ризики форсмажорних обставин. Комерційні ризики. Ринкові ризики. Ризики фінансування проектів за допомогою акцій, облігацій та інших цінних паперів. Ризики фінансування за допомогою лізингу. Ризики фінансування при фінансуванні за рахунок залучення коштів з міжнародних ринків.

Страховання і хеджування проектних ризиків. Страховання проектних ризиків страховими компаніями. Види страхування проектних ризиків. Гарантії і забезпечення як метод страхування від ризиків проектного фінансування. Державні гарантії. Методи хеджування проектних ризиків: внутрішні (розподіл проектних ризиків) та зовнішні (використання фінансових інструментів для хеджування проектних ризиків).

Література [13; 14; 16; 17; 20–24; 26; 30; 38]

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Тема 1

1. Що становить предмет курсу “Проектне фінансування”?
2. З чим пов’язана необхідність реалізації проектів?
3. Основні цілі та завдання курсу “Проектне фінансування”.
4. Основні функції менеджерів з управління проектами.
5. Теоретичні та практичні засади управління проектами.

Завдання

1. Підготувати аналітичний огляд джерел з дисципліни “Проектне фінансування”.
2. Проаналізувати законодавчі та нормативні акти України з питань реалізації проектів.
3. Розкрити поняття “проект”, “проектне фінансування”, “стратегічне рішення”, “управління проектом”.

Тема 2

1. Методи фінансування проектів. Що таке проектне фінансування?
2. Які критерії визначають доцільність вибору джерела фінансування?
3. Як здійснюється альтернативний аналіз джерел фінансування?

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розкрити зміст понять проектного фінансування, фінансування з регресом і без регресу на позичальника.
3. Вартість фінансових ресурсів на ринках цінних паперів знижується при підвищенні цін на акції так само, як дохідність облігацій безпосередньо залежна від цін на них. Деякі керівники вважають, що доцільно звертатися на ринок за коштами тоді, коли витрати на залучення капіталу на фондовому ринку, як вже визначено, значно знижуються. Обміркуйте наведене твердження.
4. Переваги і недоліки залучення фінансових коштів через фінансові ринки.

Тема 3

1. Що таке інтегрована система документації і чим зумовлюється її поява у проектному фінансуванні?
2. Вимоги ЮНІДО до структури проекту.
3. Як здійснюється підготовка до оцінки та аналізу проекту?
4. Яку роль відіграють маркетингові дослідження та аналіз фінансових ринків і ринків нерухомості при оцінюванні доцільності проекту?
5. Проблеми точності розрахунку проектів.

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розкрити сутність понять “інтегрована система документації”, “структура проекту”, “життєвий цикл проекту”, “мета проекту”, “параметри проекту”.

Тема 4

1. Яку структуру проекту рекомендує ЮНІДО? Чому пропонується така структура?
2. Що таке інвестиційний (інноваційний, екологічний) проект? Для чого він розробляється і які функції виконує?
3. Зміст загальної частини інвестиційного проекту.
4. Зміст фінансової частини інвестиційного проекту.
5. Що таке техніко-економічне обґрунтування проекту?
6. Що таке чистий грошовий потік і як він визначається?
7. Що таке інвестиційний аналіз?
8. Що таке чиста приведена вартість проекту?
9. Які методи використовують для оцінювання ефективності проектів?
10. Метод визначення чистої приведеної вартості майбутніх грошових потоків.
11. Метод визначення внутрішньої норми дохідності.
12. Метод визначення терміну окупності проекту.
13. Метод визначення індексу прибутковості.
14. Фінансові показники оцінки.
15. Оцінка ліквідності проекту.
16. Як можна організувати роботу з оцінювання проектів? Запропонуйте основні її етапи.
17. Що таке інтегрована система документації та її структура?
18. Проблеми з точності розрахунків при інвестиційному проектуванні.

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розкрити зміст понять “структура проекту”, “грошовий потік”, “чиста приведена вартість майбутніх грошових потоків”, “внутрішня норма дохідності”, “термін окупності”, “індекс прибутковості”, “ліквідність проекту”, “інтегрована система документації”.
3. Розробити структуру власного проекту. Визначити його ефективність і ризикованість.
4. Інвестор X. інвестував кошти у проект, дохідність якого передбачається в розмірі 100; 200 і 300 гр. од. наприкінці кожного з трьох наступних років. Якщо витрати інвестора становитимуть 513,04 гр. од., якою буде внутрішня дохідність проекту?
5. Наведено щорічні грошові надходження за п'ять років (перше надходження здійснюється за рік починаючи з поточного моменту):

Рік	Платіж (гр. од.)
1-й	5
2-й	6
3-й	7
4-й	8
5-й	0

Якою буде приведена вартість заданого потоку платежів при ставці дисконтування 10 %?

Тема 5

1. Що розуміється під екологічним середовищем?
2. Вимоги міжнародних фінансових та інших установ і організацій до проектів у галузі захисту навколишнього середовища.
3. Вимоги в Україні до проектів у галузі захисту навколишнього середовища.
4. Як класифікуються проекти за екологічним ризиком?
5. Що розуміється під поняттям “екологічний ризик”?
6. Як оцінюється проект на відповідність екологічним нормативам?
7. Завдання і цілі екологічної експертизи.
8. Як і для чого здійснюється екологічний аудит? Хто здійснює екологічний аудит проектів?
9. Як контролюється в Україні реалізація міжнародних проектів у сфері захисту навколишнього середовища?

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розкрити зміст понять “екологічне середовище”, “екологічний ризик”, “екологічна експертиза”, “екологічний аудит”.
3. Ознайомитися з вимогами Міжнародного банку реконструкції і розвитку до захисту навколишнього середовища при фінансуванні проектів.
4. Ознайомитися з вимогами українських контролюючих органів до захисту навколишнього середовища при оцінюванні та реалізації проектів.

Тема 6

1. Методи проектного фінансування в банківській сфері.
2. Що таке проектне фінансування з регресом і без регресу на позичальника? Коли кожне з них застосовується?
3. Основні умови для отримання кредиту з метою реалізації проекту.
4. Вимоги кредитної установи до забезпечення проекту.
5. Які види гарантій і забезпечення приймає фінансово-кредитна установа?

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розкрити зміст понять синдікованого, іпотечного, проектного кредитування без жодного регресу на позичальника, з повним та обмеженим регресом на позичальника; кредитоспроможності позичальника, економічного та фінансового аналізів проекту; проектних гарантій та забезпечення.

Тема 7

1. З чим пов'язана привабливість залучення проектних фінансових коштів через емісію облігацій? Переваги і недоліки фінансування через облігації перед банківським кредитуванням.
2. Специфічні властивості облігацій та їх характеристик.
3. Як здійснюється емісія облігацій для залучення проектних фінансових ресурсів і їх розміщення в Україні?
4. Кредитний рейтинг емітента облігацій і його визначення.
5. Що таке облігаційний портфель і для чого він формується?
6. Відмінність між облігаціями без права відзиву і рефінансування?

7. Відмінність між облигацією, яка конвертується, і облигацією, що замінюється.

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розглянути облигацію, яка продається за номіналом 100 дол. з купонною ставкою 6 % і терміном погашення 10 років. Чому дорівнює ціна цієї облигації при дохідності, яку потребує інвестор, 15 %? Чому дорівнюватиме ціна цієї облигації, якщо дохідність, яку потребуватиме інвестор, підвищиться з 15 до 16 %, і який відсоток зміни її ціни?
3. Портфельний менеджер розглядає купівлю двох облигацій. Облигація А гаситься за три роки і її купонна ставка становить 10 %. Облигація В з такою самою кредитною якістю гаситься за 10 років і її купонна ставка дорівнює 12 %. Обидві облигації продаються за номіналом. Купони виплачуються кожні півроку. Припустимо, менеджер планує тримати облигацію протягом трьох років. Яка з облигацій матиме найкращий ефект вкладень? Тепер припустимо, що менеджер триматиме облигацію не три, а шість років. Яку з облигацій слід придбати в цьому разі?

Тема 8

1. Як здійснюється обґрунтування емісії звичайних акцій?
2. Як здійснюється обґрунтування емісії привілейованих акцій?
3. Які чинники можуть вплинути на вибір акцій як джерело проектних ресурсів тримача проекту?
4. Що необхідно враховувати при фінансуванні проекту за допомогою акцій і чому?

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розв'язати задачу. Компанія Х випустила привілейовані акції з рівнем дивідендів у розмірі 12 % на акцію. Рівень дивідендів фіксований, і акція має необмежений термін обороту. Яка внутрішня вартість цієї акції при ставці дисконтування 15 %?

Тема 9

1. Зміст іпотечного фінансування. Хто є учасником іпотеки?
2. Відмінність цього виду фінансування за допомогою банківських кредитів від інших видів кредитування.

3. Як рефінансуються фінансові установи за іпотекою?
4. Відмінність іпотечних банків від інших.
5. Яку роль відіграють іпотечні цінні папери?
6. Що таке іпотечний заставний цінний папір і з якою метою його використовують?
7. Що таке іпотечний сертифікат, як і з якою метою його використовують?
8. Специфіка обороту іпотечних сертифікатів.
9. Що таке глобальний сертифікат, як і з якою метою його використовують?
10. Специфіка залучення коштів через емісію іпотечних облігацій.
11. Що таке іпотечне забезпечення, як воно оцінюється?
12. Специфіка німецької іпотечної системи.
13. Специфіка американської іпотечної системи.
14. За яким напрямом формується українська іпотечна система?

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розкрити зміст понять “іпотека”, “іпотечний кредит”, “іпотечне фінансування”, “модель (система) іпотечного фінансування”, “іпотечний банк”, “іпотечне рефінансування”, “іпотечний цінний папір”, “іпотечний заставний лист”, “іпотечний сертифікат”, “іпотечна облігація”, “іпотекотримач”, “іпотекодавач”, іпотечний банк”, “будівельна ощадна (житлова) фінансова установа”, “андерайтинг”.

Тема 10

1. Зміст лізингової операції. Хто є її учасником?
2. Як класифіковані лізингові операції?
3. Відмінність між лізингом фінансовим і оперативним.
4. Як обґрунтовуються лізингові угоди?
5. Принцип розрахунку лізингових платежів.
6. Які ризики несе лізингодавець, а які лізингоотримувач?
7. Роль банків у лізинговій операції.

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою.
2. Розкрити зміст понять “лізинг”, “лізингодавець”, “лізингоотримувач”, “прямий лізинг”, “непрямий лізинг”, “фінансовий

лізинг”, “оперативний лізинг”, “зворотний лізинг”, “міжнародний лізинг”, “лізинговий платіж”, “лізинговий ризик”.

3. Розглянути приклади розрахунку лізингових платежів.

Тема 11

1. Привабливість залучення фінансових коштів через міжнародні фінансові ринки.
2. Механізми залучення фінансових коштів через міжнародні фінансові ринки.
3. Хто є учасником міжнародних фінансових ринків?
4. Які інструменти використовують для залучення фінансових коштів через міжнародні фінансові ринки?
5. Що таке міжнародний ринок капіталів? Як залучаються фінансові кошти через цей ринок?
6. Що таке міжнародний грошовий ринок? Як залучаються фінансові кошти через цей ринок?
7. Відмінність залучення фінансових коштів через міжнародний фінансовий і національний ринки.
8. Специфічні ризики для міжнародних фінансових ринків.

Завдання

Опрацювати літературні джерела за темою.

Тема 12

1. З чим пов’язані ризики проектного фінансування?
2. З якими ризиками стикаються позичальник і кредитор при реалізації проекту?
3. Як зменшити ризики банківського проектного фінансування?
4. Як зменшити ризики залучення коштів через фондовий ринок?
5. Як зменшити ризики залучення коштів через лізинг?
6. Які ризики пов’язані з іпотечним фінансуванням житла і як їх запобігти?

Завдання

1. Опрацювати літературні джерела за темою
2. Розглянути механізм хеджування фінансових ризиків при залученні коштів з фінансових ринків: банківських кредитів; фондового та міжнародних фінансових.

ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Студенти заочної форми навчання виконують письмову контрольну (курсову) роботу і подають її на кафедру в установлені терміни.

Для забезпечення засвоєння дисципліни “Проектне фінансування” крім аудиторної роботи передбачена самостійна робота студентів з літературними джерелами за темами дисципліни. Засвоєнню знань сприятиме такий підхід.

По-перше, студенти повинні уважно розглянути питання для самоперевірки, опрацювати відповідні літературні джерела і після цього відповісти на ці питання.

По-друге, передбачено виконання курсової (контрольної) роботи. Контрольну (курсову) роботу виконують згідно з встановленими вимогами. Студенти вибирають на власний розсуд будь-яку тему, опрацьовують відповідні літературні джерела і здійснюють теоретичні та практичні дослідження.

При виконанні контрольної (курсової) роботи потрібно дотримуватися такого порядку:

1. Контрольна (курсова) робота повинна бути оформлена згідно з вимогами і мати таку структуру: план; вступ; основна частина з розглядом теорії із застосуванням практичних прикладів; висновки; список використаної літератури.
2. Обсяг роботи – до 15 сторінок комп’ютерного тексту через 1,5 інтервали, шрифт – 14,5.
3. Наприкінці роботи обов’язково наводять список використаної літератури.
4. Студент вибирає тему з наведеного далі переліку згідно з тематикою, яка становить для нього інтерес.
5. Курсову роботу виконують за вимогами до курсових робіт.

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ (КУРСОВИХ) РОБІТ

1. Поняття і типи проектного фінансування. Основні джерела фінансування проектів.
2. Основні учасники проектного фінансування.
3. Основні принципи відбору джерел фінансування проектів.
4. Фінансування проектів за допомогою банківських кредитів.
5. Оцінка кредитоспроможності позичальника проектного фінансування.

6. Кредитне забезпечення та його оцінка.
7. Фінансування проектів за допомогою кредитних ліній.
8. Взаємовідносини позичальника і кредитора.
9. Економічна оцінка проектів і прийняття рішення про фінансування.
10. Фінансова оцінка проектів і прийняття рішення про фінансування.
11. Проектні ризики і методи їх зменшення.
12. Гарантії за інвестиційними та іншими проектами.
13. Фінансування проектів за допомогою емісії акцій.
14. Фінансування проектів за допомогою емісії облігацій.
15. Фінансування проектів за допомогою лізингу.
16. Іпотечне фінансування житла.
17. Чинники впливу на ефективність реалізації проекту і механізм їх зменшення.
18. Міжнародні фінансово-кредитні установи і проектне фінансування.
19. Альтернативний аналіз джерел фінансування.
20. Вимоги Європейського банку реконструкції і розвитку до інвестиційного проектування та його фінансування.
21. Кредитна політика банків і проектне фінансування.
22. Залучення коштів для проектного фінансування на міжнародних фінансових ринках.
23. Альтернативний аналіз джерел фінансування.
24. Обґрунтування емісії акцій для фінансування проектів.
25. Залучення коштів для проектного фінансування на міжнародних фінансових ринках.
26. Портфельні інвестиції як джерела проектного фінансування.
27. Прогнозування грошових потоків від реалізації проекту і розробка прогнозової фінансової документації.
28. Міжнародні кредитні лінії і кредитні організації та установи.
29. Фінансування інноваційних проектів.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття “проект”. Види проектів: класифікація, загальні характеристики, відмінності.
2. Поняття “проектне фінансування”. Основні джерела проектного фінансування.
3. Основні методи проектного фінансування.

4. Власні кошти як джерела проектного фінансування.
5. Зовнішні кошти як джерела проектного фінансування.
6. Запозичені кошти як джерела проектного фінансування.
7. Альтернативний аналіз джерел проектного фінансування.
8. Основні чинники впливу на вибір джерел проектного фінансування.
9. Попередня оцінка життєздатності проекту.
10. Попередні техніко-економічні дослідження проектів.
11. Загальні вимоги до підготовки проектів для розгляду, аналізу і прийняття рішення про фінансування.
12. Фінансово-економічна оцінка проектів за різними джерелами фінансування.
13. Аналіз плану реалізації проекту.
14. Аналіз грошових потоків.
15. Аналіз прогностичної фінансової документації.
16. Проектне фінансування як спеціалізований вид банківської діяльності.
17. Довгострокове банківське кредитування як база розвитку підприємств.
18. Синдиковане проектне кредитування.
19. Іпотечне кредитування.
20. Методи проектного фінансування в банківській сфері. Проектне фінансування без жодного регресу на позичальника.
21. Методи проектного фінансування в банківській сфері. Проектне фінансування з повним регресом на позичальника.
22. Методи проектного фінансування в банківській сфері. Проектне фінансування без регресу на позичальника.
23. Методи проектного фінансування в банківській сфері. Проектне фінансування з обмеженим регресом на позичальника.
24. Контроль за виконанням кредитної угоди.
25. Взаємовідносини кредитора і позичальника.
26. Можливі кредитори і спонсори проектів.
27. Оцінка кредитоспроможності позичальника проектних ресурсів.
28. Економічний аналіз проекту для банківського фінансування.
29. Фінансовий аналіз проекту з урахуванням і без урахування зовнішнього фінансування.
30. Аналіз прогностичних потоків готівки.
31. Урахування факторів, пов'язаних з технічним середовищем.
32. Урахування факторів, пов'язаних з екологічним середовищем.

33. Гарантії при банківському проектному фінансуванні.
34. Забезпечення проектного фінансування.
35. Основні вимоги до гарантій і забезпечення банківського проектного фінансування.
36. Фінансування проектів за допомогою емісії корпоративних облігацій.
37. Обґрунтування емісії корпоративних облігацій.
38. Види облігацій і їх значення при визначенні вартості та ризиків проектного фінансування.
39. Облігаційний контракт і його основні властивості.
40. Забезпечення емісії облігацій.
41. Кредитний рейтинг емітента облігацій.
42. Фінансування проектів за допомогою муніципальних облігацій. Види муніципальних облігацій.
43. Стратегія фінансування боргових зобов'язань.
44. Стратегія імунізації як інструмент фінансування боргових зобов'язань.
45. Побудова портфелю облігацій, що забезпечує потік зобов'язань.
46. Дублювання грошових потоків.
47. Комбінування стратегії імунізації та активних портфельних стратегій.
48. Фінансування проектів за допомогою звичайних акцій. Обґрунтування емісії звичайних акцій.
49. Фінансування проектів за допомогою привілейованих акцій. Обґрунтування емісії привілейованих акцій.
50. Оцінка інвестиційних якостей і привабливості акцій.
51. Оцінка інвестиційних якостей і привабливості облігацій.
52. Оцінка ефективності та ризиків залучення проектних коштів через емісію акцій і їх зменшення.
53. Оцінка ефективності та ризиків залучення проектних коштів через емісію облігацій і їх зменшення.
54. Альтернативний вибір проектного фінансування — акції чи облігації.
55. Іпотечне кредитування як механізм фінансування житлових та інших проектів.
56. Іпотечні банки та іпотечне кредитування.
57. Іпотечні цінні папери як інструмент залучення фінансових коштів для проектного фінансування.
58. Умови іпотечного фінансування будівельних проектів.

59. Застосування лізингу для залучення проектних ресурсів.
60. Види лізингового фінансування.
61. Фінансування проектів за допомогою фінансового лізингу.
62. Основні принципи розрахунку і оцінки лізингового проекту.
63. Методи лізингових платежів і їх вплив на вартість лізингового проекту.
64. Лізингові платежі за умов урахування зміни вартості грошей за часом.
65. Розрахунок лізингових платежів з урахуванням залишкової вартості.
66. Розрахунок лізингових платежів при їх сплаті на початку періоду.
67. Стратегії лізингового фінансування та їх використання.
68. Альтернативний аналіз проектного фінансування — лізинг або банківський кредит.
69. Основні умови укладення міжнародних лізингових угод.
70. Міжнародні фінансові ринки як джерело проектного фінансування.
71. Основні інструменти залучення фінансових ресурсів на міжнародних фінансових ринках і їх характеристики: єврокредити. Основні параметри і характеристики.
72. Основні інструменти залучення фінансових ресурсів на міжнародних фінансових ринках і їх характеристики: євроакції. Основні параметри і характеристики.
73. Основні інструменти залучення фінансових ресурсів на міжнародних фінансових ринках і їх характеристики: єврооблігації. Основні параметри і характеристики.
74. Механізм емісії і розміщення європаперів на міжнародних фінансових ринках.
75. Механізм емісії і розміщення єврооблігацій. Основні переваги і недоліки.
76. Міжнародні кредитні послуги. Класичні кредитні послуги.
77. Міжнародні кредитні послуги. Нові кредитні послуги.
78. Міжнародний ринок єврокредитів і євровалют.
79. Реальні та номінальні процентні ставки та їх визначення.
80. Ризики залучення проектних коштів через міжнародні фінансові ринки.
81. Структура проектного дослідження за вимогами ЮНІДО.
82. Міжнародні кредитні лінії та фінансово-кредитні організації і установи.

83. Проектне фінансування за кредитними лініями ЄБРР.
84. Проектне фінансування за кредитними лініями СБРР.
85. Основні вимоги міжнародних фінансово-кредитних установ до позичальників проектних ресурсів.
86. Проектні ризики: поняття, види, класифікація. Ризики до реалізації проектів.
87. Ризики під час реалізації проектів.
88. Ризики після реалізації проектів.
89. Фінансові та ділові ризики та їх вплив на ефективність проектного фінансування.
90. Страхування проектних ризиків.
91. Хеджування проектних ризиків.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р.
2. Закон України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999 р.
3. Закон України “Про податок на додану вартість” від 3 квітня 1997 р. № 168/97-ВР.
4. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 22 травня 1997 р. № 283/97-ВР.
5. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” від 18 червня 1991 р. № 1201/ВР (із змін, і допов.).
6. Закон України “Про іпотеку” від 5 червня 2003 р. № 898-IV.
7. Закон України “Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати”.
8. Закон України “Про фінансово-кредитну діяльність і управління майном при будівництві нерухомості і операціях з нерухомістю” від 2003 р.
9. Закон України “Про страхування” від 7 березня 1996 р. (із змін, і допов.) (у ред. 2004 р.).
10. Закон України “Про фінансовий лізинг” від 2004 р. (із змін, і допов.).
11. Закон України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991 р. (із змін, і допов.).
12. Положення НБУ “Про кредитування” від 28 вересня 1995 р. № 246.

13. *Анализ* финансового состояния предприятия, реализующего инвестиционный проект: Метод. рекомендации. — К.: Междунар. центр приватизации, инвестиций и менеджмента, 1996.
14. *Гитман Лоренс Дж., Джонк Майкл Д.* Основы инвестирования: Пер. с англ. — М.: Дело, 1997.
15. *Коммерческая* оценка инвестиционных проектов. Основные положения методик. — К.: ИКФ “Алыт”, Центр развития и реконструкции экономики при КМУ, 1996.
16. *Мировые* финансы: Пер. с англ. / В. Энг Максимо и др. — М.: ДеКа, 1998. — 734 с.
17. *Роуз Питер.* Банковский менеджмент. Предоставление финансовых услуг: Пер. с англ. — М.: Дело Лтд, 1995. — 744 с.
18. *Смирнов А. Л.* Организация финансирования инвестиционных проектов. — М.: АО “Консалтбанкир”, 1993. — 104 с.
19. *Финнерти Фрэнк Дж.* Управление инвестициями: Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 932 с.
20. *Ченг Ф. Ли, Финнерти Джозеф И.* Финансы корпораций: теория, методы и практика: Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 2000. — 686 с.
21. *Инвестиции.* Пер. с англ. / Уильям Ф. Шарп и др. — М.: ИНФРА-М, 1997.
22. *Шмидт С., Бирман Г.* Экономический анализ инвестиционных проектов: Пер. с англ. — М.: Банки и биржи; ЮНИТИ, 1997. — 614 с.
23. *Шклярук С. Г.* Финансовая система: структура, функционирование, оптимизация. — К.: Нора-принт, 2003. — 568 с.

Додаткова

24. *Блех Ю., Гете У.* Инвестиционные расчеты. Модели и методы оценки инвестиционных проектов: Пер. с нем. / Под ред. А. М. Чуйкина, Л. А. Галютина. — К-д, Янтарный сказ. — 438 с.
25. *Верхоглядова Ю. С., Мельниченко Л. Ю., Микитина О. Н.* Финансовый лизинг как метод инвестирования // Укр. инвест. журн. WELCOME. — 1997. — № 1–2. — С. 19–22.
26. *Горемыкин В.* Лизинг: Практ. учеб.-справ. пособие. — М.: ИНФРА-М, 1997. — 380 с.
27. *Де Ковни Ш., Такки К.* Стратегии хеджирования: Пер. с англ. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 208 с.
28. *Загородній А., Селюченко Н.* Лізинг як альтернативна форма банківського фінансування // Вісн. НБУ. — 1998. — № 11. — С. 50–51.

29. *Мандрул О. Г., Павленко І. А.* Фондовий ринок: операції з цінними паперами: Навч. посіб. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К.: Вид-во КНЕУ, 2000. — 156 с.
30. *Найман С. Л.* Трейдер-інвестор. — К.: ВИРА-Р, 2000. — 640 с.
31. *Дослідження Світового банку Україна.* Відновлення зростання на засадах справедливості. Меморандум про економічний розвиток України. — Washington. U. S. A.: Світовий банк, 1999. — 20 с.
32. *Шклярчук С. Г.* Портфельное инвестирование. Теория и практика: Учеб. пособие. — К.: Нора-принт; Междунар. Соломонов ун-т, 2000. — 366 с.
32. *Josette Peyrard.* Gestion de Tresorerie internationale. — Presses Universitaires, de France, 1988.

МАУП

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Критерії оцінювання знань студентів.....	5
Тематичний план дисципліни “Проектне фінансування”	5
Зміст дисципліни “Проектне фінансування”	6
Самостійна робота студентів	13
Вказівки до виконання контрольної роботи	20
Теми контрольних (курскових) робіт	21
Питання для самоконтролю.....	22
Список літератури.....	25

Відповідальний за випуск *Ю. В. Нешкуренко*
Редактор *І. В. Хронюк*
Комп'ютерне верстання *Н. М. Музиченко*

Зам. № ВКЦ-4633

Формат 60×84/16. Папір офсетний.

Друк ротаційний трафаретний. Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)

03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*